Bialystok, den 12. Juli 1942
№ 16

NEUER WEG
Weissruthenische Wochenzeitung für den Bezirk Bialystok

PREIS 20 PF.
Цана 20 фнг.

НОВАЯ ДАРОГА

Беларуская тыднёвая газэта на Беластоцкую Акругу

Verlag: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437 — Bankkonto Stadtsparkasse 700. Anzeigenpreise: z. Zt. ist die Preisliste 1 gültig.

Беласток
12-га ліпеня 1942.

Адрас Рэдакцыі: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437—
Банкконто Гарадзкая Каса Ашчаднасьці 700
Цана абвестак паводле лісты цэнаў 1.

Вулкан на Ўсходзе

Упадак Сэвастопаля быў сыгналам, які распачаў цэлы рад посьпехаў нямецкае афэнзывы на ўсходнім фронце.

Брытанская агітацыя, якая дасюль займалася брахнёй аб нібы-та бесклапотнасьці сытуацыі на эўрапэйскім усходзе, цяпер ня ведае, у які бок кінуцца. Што-ж цяпер яна можа сказаць? Пераможны ход пачатае нямецкае афэнзывы хутка сьцебануў брытанскую інфармацыйную службу. Цяпер яны стараюцца з усіх сілаў, каб не адстаць ад нямецкага ваеннага камандаваньня...

Яшчэ ў канцы мінулага тыдня англійцы й амэрыканцы, ня гледзячы на камунікаты нямецкага Найвышэйшага Камандаваньня, гаварылі, што на ўсходзе, маўляў, нічога няма, няма нямецкай афэнзывы. Але вось цяпер надзвычайны справаздаўца Рэйтэра нэрвова тэлеграфуе, што **ўвесь фронт ад Ленінграду аж да Растова — падобны да вулкану. Ангельскі журналіст прызнае ход падзеяў. На сярэднім і паўдзённым адрэзках фронту нямецкія ўдарныя баявыя сілы прайшлі праз савецкія пазыцыі, разьбілі або акружылі моцныя варожыя ўгрупаваньні й прыблізіліся к Дону.** Ангельская газэта «Дэйлі Мэйль» змушана цяпер паведаміць, што з Расеі надыйшлі паважныя весткі. У Цімашэнкі выйшла зусім гэтак сама, як і ў Аўшынліка ў Паўночнай Афрыцы. Абодва яны апынуліся ў вельмі небясьпечнай сытуацыі, з якой ім удалося-б выпутацца, каб ня было ніякага няшчасьця. Ангельскае тэлеграфнае агенцтва нават паведаміла аб **новых мэтадах змаганьня немцаў у наступе на ўсходнюю Украіну.**

Тады, як побач з Паўночнай Афрыкай саюзьнікаў запякло балюча на ўсходнім фронце, і з Далёкай Поўначы да іх даносяцца гіёбавыя весткі. Мурманскі караванны шлях, па якім мела наплываць бязьмерна патрэбная помач у матарыяле, цяпер ізноў абхоплены агнём нямецкіх падводных і паветраных баявых сілаў. Тысячы брутторэгістратоннаў варожага караблеабыйма, якія пайшлі на дно мора, твораць у Паўночным Ледавітым акіяне новыя могілкі караблёў, так як і ў Атлянтыцкім акіяне, так як і ў Міжземным моры. А за кожную брутторэгістратонну ў Лёндане і ў Вашынгтоне праліваюць сьлёзы.

Нястрыманае пасоўваньне наперад нямецкіх фронтаў на Ўсходзе і ў Паўночнай Афрыцы — гэта праблема караблеабыйма, якая дзякуючы дзейнасьці нямецкіх падводных лодак у Атлянтыцкім акіяне сталася праблемай жыцьця для Брытанскай Імпэрыі й Паўночнай Амэрыкі. Справа караблёў цяпер для іх вырасла ў надзвычай важную справу, якая наагул вырашыць вайну. Апошні ўдар нашае зброі, нанесены варожаму заспасабляючаму суднаходзтву ў Паўночным Ледавітым акіяне, у Лёндане й Вашынгтоне, урэшце, даў магчымасьць зразумець, што эўрапэйскі **ўсход мае ня толькі фронт на сушы, але й фронт на моры.**

Нямецкія войскі ў Сэвастопалі.

Горад у выніку баёў цалкам зьнішчаны.
ПК — Здымка: Ваенны справаздаўца Гайк (НН)

ВАРОНЕЖ ЗДАБЫТЫ

Як падало Галоўнае Камандаваньне Арміі ў Надзвычайным Камунікаце 7 ліпеня 1942 г., важны прамысловы горад Варонеж, на ўсход ад Дону, здабыты.

ЗАТОПЛЕНА 192.000 БРТ.

Ад 2-га ліпеня нямецкія падводныя лодкі і бомбавыя самалёты заатакавалі амэрыканскі караван караблёў, плыўшы ў Архангельск. Караван складаўся з 38 караблёў, наладованых ваенным матарыялам, празначаным для Савецкага Саюзу. Караван быў зьнішчаны. 19 караблёў у 122.000 БРТ. было затоплена самалётамі, 9 караблёў у 70.000 БРТ. затоплена падводнымі лодкамі. Усяго, гэткім чынам, затоплена 28 караблёў разам у 192.000 БРТ. Наступна вораг страціў адзін цяжкі амэрыканскі крэйсар. Рэшта каравану караблёў праследуецца.

ВАЙНА

Пасьля **здабыцьця Сэвастопаля нямецкая афэнзыва шырокім фронтам разгарнулася на ўсёй лініі ад Ленінграду аж да Растова.** Нямецкія й саюзьніцкія войскі, праламіўшы савецкія пазыцыі на паўдзённым і сярэднім адрэзках усходняга фронту, прабіліся **да Дону й перайшлі яго.** Важны прамысловы горад **Варонеж,** на ўсход ад Дону, **здабыты. Бальшавіцкі фронт прарваны на шырыні 300 кілямэтраў.** Усьцяж узрастае лічба палонных і ваеннае здабычы. Спробы ворага супраціўляцца разьбіты. У бітве за Варонеж толькі адна нямецкая танкавая дывізыя зьнішчыла 61 савецкі танк. Нямецкае лятунства падтрымлівала бязупынна дзеяньне сухапутных войскаў, умешваючыся ў баі. **У ваколіцы Ржэва,** у выніку праведзенай шырокім фронтам атакі, **вораг выкінуты з сваіх пазыцыяў.** Лятунства праводзіла моцнымі сіламі цяжкія налёты на варожыя шляхі заспасабленьня й жалезныя дарогі. Аб посьпехах гэтых налётаў сьведчыць колькасьць зьбітых савецкіх самалётаў. За адзін толькі дзень у паветраных баёх **зьбіта ганчакамі 127 варожых самалётаў.**

Цяпер ужо можна падаць цыфры аб ваеннай здабычы ў баёх за крэпасьць Сэвастопаль. За час ад 7-га чэрвеня, гэта значыць, ад пачатку штурму крэпасьці, да 4 ліпеня захоплена 97.000 палонных, сярод іх армейскі камандуючы, Новікаў. Здабыта 467 гарматаў, 26 танкаў, 824 кулямёты, 758 гранатамётаў, 86 процітанкавых гарматаў і 69 процілятунскіх гарматаў. Здабычу цяжкой і лёгкай зброі пяхоты яшчэ нельга зьлічыць. Яна надзвычай вялікая. Крывавыя страты ворага даходзяць да 40.000 забітых. Здабыта 3597 бункраў і ўмацаваных уладжаньняў ўсялякага роду. Сярод іх найбольш навэчасныя й наймацнейшыя фарты «Максім Горкі I і II» у якіх знаходзіліся 30,5 цм. гарматы. Як расказваюць палоныя, у першых днях уцяклі некаторыя вышэйшыя афіцэры.

Агульныя страты нямецкіх войскаў у штурме на Сэвастопаль складаюць 872 афіцэры й 23.239 падафіцэраў і жаўнераў, з іх 190 афіцэраў і 4147 падафіцэраў і жаўнераў пала, 11 афіцэраў і 1580 падафіцэраў і жаўнераў згінула, рэшта— раненыя.

Лятунства бязупынна падтрымлівала апэрацыі сухапутных войскаў. За час ад 2 чэрвеня да 4 ліпеня зроблена 23.751 налёт баявымі машынамі ўсялякага роду. Зьбіты 123 варожыя самалёты, 18 зьнішчана на зямлі. Затоплена чатыры варожыя зьнішчальнікі, падводная лодка, тры хуткабежныя лодкі, шэсьць прыбярэжных суднаў і чатыры фрахтары. Згінула толькі 31 нямецкіх самалётаў.

Паход на Крым, які пачаўся 21 чэрве-

(Працяг на 2-й бачыне).

Мэтныя пападаньні ў адзін з бункраў перад Сэвастопалем.
Баявую зону вакол крэпасьці Сэвастопаля бальшавікі на працягу месяцаў выбудавалі на адзін адналіты мур умацаваньняў. Бязьлікія бункеры й баявыя становішчы знаходзіліся часткова ў цяжкіх да праходу мясьцінах. Тут відаць разьбіты ад мэтнага пападаньня верх бункера. Шмат сотак гэткіх пунктаў супраціву выкарчаваў скуплены артылерыйскі агонь.

(Працяг з 1-й бачыны).

ня 1941 г. прарываем праз перашыек Перакоп, з здабыцьцём Сэвастопаля закончаны. Ён дорага каштаваў ворагу. Бальшавікі страцілі там **430.000 чалавек палонных**, 1198 танкаў і 2102 гарматы.

Бальшавікам стала надта горача. А Англія і Амэрыка нічога ім памагчы ня могуць. Яны маюць толькі адзін шлях для падвозу ваеннага матарыялу—праз Паўночны Ледавіты акіян на Мурманск. Але правезьці тудою што-небудзь няма амаль ніякай магчымасьці. Як толькі паказацца там ангельскі ці амэрыканскі караван караблёў, зараз-жа нямецкія самалёты робяць на яго напад і нішчаць. Гэтак на днях зьнішчаны вялікі караван варожых караблёў. Затоплена 28 караблёў разам у 192.000 БРТ.

Чэрчыль і Рузвэльт, як адурэўшыя, ня ведаюць у які бок кінуцца. Іх прапаганда супакойвала ангельскае й амэрыканскае грамадзянства, што, маўляў, ўсё добра, на ўсходнім фронце таксама нічога паважнага, а аб падзеях у Паўночнай Афрыцы таксама брахалі, як маглі. Але цяпер падзеі на ўсіх франтох, як гром з яснага неба, зьляцеў на іх галавы. Цяпер яны добра пачухаюць сябе за патыліцай.

У Эгіпце прадаўжаецца нястрымана наступ нямецкіх войскаў. Баі за Эль-Алямэйн трываюць. Захоплена ўжо 2.000 палонных, 30 гарматаў і шмат ваеннага матарыялу. Лятунства бамбардуе партовыя ўладжаньні Александрыі і Порт Саід і атакуе скупленьні танкаў і самаходаў. У Александрыі чуваць ужо гул гарматаў. Урад Райху і каралеўскі Італьянскі урад абвесьцілі эгіпецкаму народу, што ўваход войскаў дзяржаваў восі мае на мэце прагнаць ангельцаў з эгіпецкай зямлі і правадзіць апэрацыі далей на Блізкім Усходзе, каб яго вызваліць з-пад брытанскага панаваньня. Незалежнасьць Эгіпту ні ў чым не нарушыцца. Палітыка дзяржаваў восі кіруецца прынцыпам: «Эгіпет для эгіпцянаў!».

Перамогі ў Паўночнай Афрыцы й на Крыме, пачатак вялікае афэнзывы на ўсходнім фронце й посьпехі нямецкіх падводных лодак і лятунства знайшлі найбольшы водгалас ува ўсім сьвеце. Увесь сьвет цяпер з стрыманым дыханьнем сочыць за далейшым ходам вайны.

Могілкі караблёў
у Паўночным Ледавітым акіяне

Караван караблёў раз» біты на Мурманскім шляху.

І ізноў самалёты й падводныя лодкі гоняцца за караванам караблёў няпрыяцеля, які плыве па шляху Паўночнага Ледавітага акіяну на Мурманск. І ізноў карабель за караблём пайшоў на дно мора. А тымчасам нямецкая зброя дзейнічае знамяніта: падстрэленыя самалётамі караблі топяцца падводнымі лодкамі.

Часта ўжо такія паведамленьні чуліся ў многіх камунікатах Найвышэйшага Камандаваньня Арміі. З іх відаць, як караван караблёў няпрыяцеля заўважаны на ўсход ад Ісьляндыі. І дзень за днём яго прасьледавалі: сягоньня ў Паўночным Ледавітым акіяне, заўтра на поўначы ад Нарвэгіі, а на трэці дзень, урэшце, у затоцы Коля. Нічога ясьней, як гэтыя кароткія сказы з Галоўнае Кватэры Фюрэра. І гэтым разам нямецкія падводныя лодкі і самалёты не далі спуску ворагу й заўзята яго білі. А ворагу вельмі пільна трэба было перапрaвіць танкі й іншы ваенны матарыял у Мурманск. А можа брытанцы й амэрыканцы думалі, што баі ў Паўночнай Афрыцы й на сярэднім адрэзку ўсходняга эронту адцягнуць увагу. Але чым больш цягнецца вайна, тым больш загастраецца нямецкая чуйнасьць. Ніводзін караван караблёў, плыўшых на Мурманск, ня быў так цяжка разьбіты, як гэты караван, які прасьледаваўся гэтымі днямі. 28 караблёў у 192.000 БРТ былі затоплены. А ўсіх было 39 караблёў. Паўнейшая перамога! Шлях прах Паўночны Ледавіты акіян для ангiя-амэрыканскае дапамогі саветам мае вельмі вялікае значэньне, асабліва, калі за ўсякую цану бальшавікам трэба хутка памагчы. А што бальшавікі гэтым разам шмат патрабавалі, відаць з заўважанага й разьбітага каравану.

Ня гэтак небясьпечным быў-бы шлях з поўначы Ціхага акіяну ў Уладывасток, але гэты шлях мае некалькі недахопаў. Важнейшыя амэрыканскія заводы азбраеньня знаходзяцца на Атлянтыцкім узьбярэжжы. Гэткім чынам, ваенны матарыял трэба было-б перакідаць цягнікамі на ўзьбярэжжа Ціхага акіяну. А там матарыял павінны былі-б перавозіць савецкія караблі, бо ад часу, калі японцы занялі Алеуты, палажэньне там зусім зьмянілася. З Уладывастоку матарыял трэба было-б даставіць праз Сыбір аж на фронт. Выходзіць, што ня гэтак проста, а да таго забайкальская жалезная дарога мае толькі адну рэльсавую лінію.

Ёсьць, праўда, яшчэ дарога навакол Афрыкі да Пэрсідзкае затокі, хоць яна й яшчэ даўжэй, чым дарога праз Ціхі акіян, але амэрыканскія караблі маглі-б выплыць непасрэдна ад Атлянтыцкага ўзьбярэжжа й прабіцца на поўдзень. Ад Капштадту да Іранскага порту Бэндэр—Шапур шлях даволі бясьпечны. Але магчымасьць выгрузкі ў Іранскім порце вельмі нязначная. А акрамя таго, ад Бэндэр—Шапуру да Каспійскага мора ёсьць мала паравозаў і вагонаў. Гэты недахоп, як чуваць, цяпер усоўваюць, бо амэрыканцы даставілі цяпер многа жалезнадарожнага матарыялу. Але ў іранскім порце на Каспійскім моры матарыял трэба ізноў перагружаць на караблі і везьці ў Астрахань. І толькі тут можна яго ўжо ізноў перагрузіць на жалезную дарогу. Але тут сець савецкіх жалезных дарог вельмі рэдкая. Таму й гэты цяжкі шлях вельмі каштоўны й доўга трывае.

Але як дом гарыць, то пажарнікі ня едуць вакольнымі дарогамі, а проста на пажар. Праз шлях у Паўночным Ледавітым акіяне можна плаваць і ўлетку і ўзімку. Ён вядзе проста ў Мурманск, выбудаваны саветамі па пляну порт. Гэты шлях хоць і небясьпечны, але самы кароткі. Таму караваны караблёў праз Ледавіты акіян мусяць плыць сюды па неабходнасьці. Яны могуць найхутчэй прыплыць, калі ваенны матарыял дастаўлецца саветам якраз з Англіі. А пакуль амэрыканцы валадаюць і ангельскімі матарыяламі, то яны проста даюць ангельцам заданьне — забясьпечыць саветаў ангельскімі запасамі.

Але таму, што шлях з Англіі праз Паўночны Ледавіты акіян вельмі кароткі, то ён ашчаджае танаж. Якраз гэтае пытаньне стаіць на першым пляне ўва ўсіх транспартных меркаваньнях Англіі. Бо-ж Англія бязупынна траціць караблі. Цяпер нават ангельскае міністэрства харчаваньня выдала загад патрэбныя для перавозкі харчоў караблі перадаць для ваеннага транспарту. Дзеля гэтага страта 192.000 БРТ на працягу толькі некалькіх дзён — гэта вялікі ўдар для Англіі. Праўда, ангельцы й амэрыканцы вылазяць са скуры, каб пабудаваць новыя караблі. Але млын падводных лодак ад Мэксыканскай затокі аж да Паўночнага Ледавітага акіяну меле хутчэй.

З УСЯГО СЬВЕТУ

Чылійскі сэнат адхіліў бальшынёй 34 проці 2 галасоў прапанову спыненьня дыпляматычных зносінаў Чылі з гаспадарствамі восі і апрабаваў дасюлешнюю палітыку ўраду.

—0—

Паводле брытанскіх вестак з Палестыны, там мае быць зарганізавана жыдоўская вайсковая часьць. Спачатку яна будзе складацца з 20.000 жаўнераў, а пасьля мае быць павялічана. Ангельцы ломяць цяпер головы, як азброіць гэтых ваякаў. Калі-б іх нават і ўдалося азброіць, то можна сабе выабразіць, як гэтыя жыдкі наваююць.

—0—

4-га ліпеня ў Мюнхэне адкрылася нямецкая мастацкая выстаўка. Адкрыў выстаўку Райхсміністар Др. Гёббэльс. У выстаўцы прыймае ўдзел 680 мастакоў, якія выставілі 1254 творы. Выстаўка сьведчыць аб вялікай творчай сіле Нямецкага народу. Выстаўка ўладжана ў «Доме Нямецкага Мастацтва», пратэктарам якога зьяўляецца Фюрэр.

—0—

Ангельскі амбасадар у Вашынгтоне, лёрд Галіфакс, як паведамляе ангельскае інфармацыйнае бюро, прыбыў цяпер у Лёндан. Ён мае правесьці гутаркі з урадам.

Чэрчыль дадае адвагі Чунгкінскаму войску — „гарматняму мясу“

Брытанскі вялікагубы брахун Чэрчыль, выступаючы ў ролі стратэга, выдаў з нагоды 5 гадавіны кітайскага канфлікту «заклік да кітайскага народу». У гэтым закліку ён прабуе «дадаць адвагі» Чунгкінгскаму войску — «гарматняму мясу», каб яно далей бязсэнсоўна супраціўлялася. На пачатку гэты падпальшчык вайны з вялікам сьцьвярджае, што Англія і Кітай цяпер, маўляў, даведаліся, як цяжка адным абараніцца супроць «агрэсыі». А далей гэты брахун гаворыць так: «Мы гатовы аказаць кітайскаму народу, паскольку гэта будзе ў нашай моцы, усялякую матарыяльную і духовую помач».

Што могуць памагчы выгнаныя з Гонгконгу й Сінгапуру брытанцы, гэта кітайцы ўжо добра ведаюць. Імпэрыялістычныя ангельска - амэрыканскія эксплёататары, якім паволі прыходзіць канец пад ударамі дзяржаваў восі, памогуць, як кашаль у хваробе. Аб гэтым усё больш усьведамляюцца ў Кітаі. Устанаўленьне новага справядлівага парадку ўва Усходняй Азіі ня стрымае гэты брахун, колькі-б ён ня пісаў аблудных заклікаў...

Разбураны форт «Максім Горкі»
У жорсткіх, заўзятых баях за некалькі дзён нямецкімі войскамі былі здабыты штурмам усе фарты ў паўночнай частцы крэпасьці Сэвастопаля. Нават найцяжэйшыя бэтона-панцыры ня вытрымалі напору нашае зброі і былі, як прадстаўлены на абразе форт «Максім Горкі», літаральна разбураны на кавалкі.

З беларускага жыцьця

Беларуская Вучыцельская Сэмінарыя ў Вільні.

У Вільні адкрыта Беларуская Вучыцельская Сэмінарыя. У Сэмінарыю прыймаюцца кандыдаты, скончыўшыя 4 або 5 клясаў гімназіі (на I курс) і 6 клясаў (на II курс). Пры сэмінарыі арганізуецца інтэрнат. Пачатак заняткаў 1 верасьня с.г.

*

Дзейнасьць Беларускай Народнай Самапомачы.

У № 41 менскай «Беларускай Газэты» з дня 13 ліпеня абвешчана справаздача Бел. Народнай Самапомачы за час ад 12.X.41 да 1.V.42 г. Паводле справаздачы, прыбыткі за гэты час складалі грашыма 616.144.955 руб., матарыяламі — 303.889.56 руб., разам 920.034,51 руб.

Выдаткі за гэты-ж час складалі 569.202,552 руб.

Сальдо грашыма й матарыяламі складае 350.831,99 рублёў.

За гэты час зложана ахвяраў рознымі матарыяламі на суму 109.442,57 руб., грашыма 46.557,42 рублёў.

*

Новая беларуская опэра.

Выдатны бел. кампазытар М. Шчаглоў піша новую опэру «Лясное возера» да лібрэтто, у аснову якога паложана паэма «Лебядзінае возера», выдрукаваная ў зборніку вершаў Натальлі Арсеньневай «Пад сінім небам». Гэта дае кампазытару магчымасьць выкарыстаць народныя беларускія сьпевы, карагоды, танцы й г. д.

Як дакляруе кампазытар, опэра магчыма будзе гатовай сёлета на восень.

Пачатак опэры, праслуханы нядаўна ў вузкім коле знаўцаў, дазваляе спадзявацца, што нашае грамадзянства будзе пацешана новай, сапраўды беларускай опэрай.

(«Бел. Газ.»)

*

Сельска-гаспадарчыя спэцыяльныя школы.

Аддзел сельскае гаспадаркі Ген. Камісара прадугледжвае заснаваць у кожнай акрузе сельска-гаспадарчыя спэцыяльныя школы, якія павінны перападрыхтоўваць паяўныя сілы аграномаў і кіраўнікоў вялікіх прадпрыёмстваў у кірнуку нямецкіх мэтадаў вытворства.

Спачатку павінна быць заснавана каля 20 такіх школ. Далейшы плян, правядзеньне якога залежыць, зразумела, ад ваенных абставінаў, прадугледжвае заснаваньне вышэйшае сельска-гаспадарчае школы, дзе пасьля адна або двухгодняга тэарэтычнага курсу й практычнай работы на прыдзеленай школе навучальнай фэрме здальнейшым будуць дадзены магчымасьці разьвівацца, чаго яны былі пазбаўлены пад бальшавіцкім панаваньнем.

*

Новы фільм.

Фільмовае таварыства на Остлянд накручвае ў Рызе фільм-камэдыю з жыцьця купца, спэкулянта харчовых прадуктаў. Фільм гэты наігрываецца адразу пабеларуску, паукраінску, паэстаонску, палатыску й палітоўску.

ЧУНГКІНГ патрабуе помачы

Абвінавачаньне Чунгкінгскага прадстаўніка супроць Лёндану й Вашынгтону.

У пятыя ўгодкі вайны паміж Японіяй і Чунгкінгам з Лёндану й Вашынгтону сыплюцца тэлеграмы й абяцанкі. Але гэтыя абяцанкі даўно ўжо там ведаюць. Гэткім чынам, Чэрчылю ня стыдна й сягоньня рабіць Чунгкінгу абяцаньні помачы войскам і матарыялам, пасьля таго, як ангельскія войскі не змаглі ўтрымаць Бурму.

Прэзыдэнт заканадаўчае рады Чунгкінгскага ўраду, др. Сун-Фон, сын кітайскага тварца дзяржавы й філёзафа Сун-Ксат-Зэна, выслаў у Лёнданскую газэту «Нью Кронікль» тэлеграму, у якой ён дамагаецца ад Англіі памагчы Чунгкінгу. «Час вельмі паважны. Некалькі тыдняў могуць вырашыць справу паражэньня ці перамогі., Др. Сун-Фо з горыччу зьвяртае увагу на тое, што пасьля ўпадку Бурмы Чунгкінгскі ўрад фактычна ня мае ніякае сувязі.

«Нашае палажэньне залежыць толькі ад паветранага заспасабленьня, але яно не зьяўляецца такім, якім-бы павінна было быць». Горка гучыць яго далейшае пытаньне: «Калі Чунгкінгскі Кітай для вайны ўва ўсходняй Азіі ёсьць сапраўды настолькі важны, як гэта сьцьвярджаюць аліянты, чаму Злучаныя Штаты й Англія не стараюцца ўзмоцніць паветраны транспарт?» Няма перашкод, якія-б аліянты з добрай воляй і зразуменьнем дамаганьняў Чунгкінгу не маглі перамагчы.

Др. Сун-Фо прызнае, што транспарты ня могуць быць праведзены так скуткоўна, як па сушы. Таму аліянты павінны старацца ізноў адваяваць Бурму, як толькі скончыцца ветраная дрэнная пагода. Але тымчасам павінны быць прыдуманы ўсе спосабы, каб даставіць войскі і ваенны матарыял, перадусім танкі й самалёты і яшчэ раз самалёты, у Чунгкінг-Кітай. Ён дамагаецца ад Англіі паслаць у Чунгкінг-Кітай 500 бамбардыроўшчыкаў і зьнішчальнікаў. Падзеі на ўсходзе Міжземнага мора, куды ангельцы паслалі ўсе свае самалёты з Блізкага Ўсходу, павінны разьвеяць усе ільлюзыі Дра Сун-Фо.

Рэванжавы парад у Лёндане

Пасьля амэрыканскіх краёвых войскаў брытанскі корпус пілётаў

Перад ангельскім міністрам авіяцыі Сінклерам у мінулым тыдні, паводле швэдзкіх паведамленьняў, адбываўся парад 10.000 кандыдатаў з розных корпусаў абучэньня на пілётаў. Гэты парад для лёнданскага насельніцтва, відаць, быў вельмі патрэбны, бо дзень перад тым, а іменна ў дзень незалежнасьці Злучаных Штатаў Амэрыкі ў Лёндане адбыўся парад краёвых войскаў. Гэты парад прыняў амэрыканскі амбасадар Вінанд. Відаць, ангельцы мелі патрэбу паказаць амэрыканцам, што і яны яшчэ ўсё-ж жывуць.

СЯРГЕЙ КРЫНІЦКІ

Думы мае, думы...

Думы, мае думы, ў даль мяне нясіце,
вы хутчэй нясіце к дому маяму.
Снуйцеся вы, думы, кужэльнаю ніцьцю
мо' свой жаль і смутак я ды суніму.

Сэрца б'ецца ў грудзях, нібы птушка ў клетцы,
хочацца мне гэтак к дому паляцець...
Сьлёзы на зраніцах, як раса, здаецца,
Далячынь туманяць— не магу глядзець.

Эх ты, край мой родны, беленькая хатка,
Беленькая хатка, нумар 32.
Сенцы і пакоік, сівенькая матка
І сястрыцы роднай руса галава.

Беленькая хатка, на вуліцы ціхай
сіненькі дымочак падняўся у высь.
Пранясі-ж ты Божа, міма хаткі ліха,
гора ды нядоля з хаткі адступісь...

Украінцы, татары й казакі ў нямецкіх часьцях дабравольцаў.

У абшарах СССР, у якіх разьбіта нямецкім мячом бальшавіцкае панаваньне, хутка паўсталі з розных нацыянальнасьцяў часьці дабравольцаў, якія гарэлі жаданьнем пайсьці ў бой супроць сваіх дасюлешніх прыгнятальнікаў. Наш абраз паказвае, як рота украінскіх дабравольцаў атрымлівае вайсковую вопратку.

ПК—Здымка: Ваенны справаздаўца Бруннэнгрэбэр.

АСТАП ПАДГОРНЫ

ПАМЫЛКА

Усім тым, хто знаў Васіля Перапякіна, ніколі-бы ў голаву ня прышло, што скрывае ён у сабе авантурніцкую жылку, маючую быць пачаткам вялікіх, хаця і сумных падзей.

Бо і нічым асаблівым не выдзяляўся Васіль. І стаханаўцам не быў, і нормы больш чым 60 працэнтаў вырабіць не патрапіў. На сабраньні і мітынгі хадзіў, значок асавіяхіма насіў. І газэты чытаў. Вось звычайны савецкі грамадзянін — і толькі.

І тут раптам здарэньне. Дый не абы якое.

Пайшоў гэта Васіль у «выхадны» дзень у кіна. Значыцца, каб «культурна» вечар правесьці. Усяго дзьве гадзіны прабыў там Васіль. Але затое і квасу бутэльку выпіў, і фільм пабачыў, і ў далоні разам з другімі пакляскаў. І пайшоў да хаты.

А тут і Івана Прычэпу, значыцца, калежку свайго сустрэў.

— Хадзі, — кажа той — піва нап'емся. Аж тры бочкі ў піўную прытарабанілі. Напэўна, хоніць.

Хацеў Васіль адмовіцца, што позна ўжо: Ведама, і праспацца трэба, да працы заўтра спазьніцца можна. А пад суд папасьці не хаханькі.

Але і слухаць не хацеў Іван Прычэпа.

— Кінь — кажа — ня будзь ты занудай. Хай яе трасца з працай. А як прасьпіш, дык захварэць можаш і толькі. Як сапраўдны пралетар, раджу. Хадзі нап'емся піва.

Так і даўся намовіцца Васіль. Значыцца, каб піва выпіць. Увайшлі яны ў піўную, а там чарга ў тры канцы, як вужака, закруцілася.

— Ну, справа дрэнь — прастагнаў Іван — гэтак мы і да заўтра піва не атрымаем. Займі ты чаргу, а я папрабую наперад прабіцца. Можа нешта іншае абмяркую.

Стаў Васіль у чаргу і пачаў з нуды на публіку ўзірацца. А публіка, ведама, як публіка. Адны ў чарзе па піва стаяць, другія без чаргі «прамышляюць» — як тыя сьвіньні, пруцца. Тыя, што ўжо атрымалі піва, паўставалі навокал з квартамі ў руках. Усе вольныя мейсцы занялі. На'т на вокны, як мухі, паўзлазілі. А ўсе крычаць, лаюцца... Ведама, нэрвовыя.

— Ты ,агідніца, крычыць нейкі голас — як піва наліваеш. Што ты думаеш — за пену плаціць табе буду. Гэта сабатаж — поўкварты пены нацадзіла. — А ты знай, морду сваю стулі. Таксама— прынц знайшоўся. Ваду, паганец, ні дык і пены ня будзе.

Паўзіраўся гэтак Васіль навокал і жудасна неяк зрабілася. Хацеў ужо дамоў пайсьці, піва таго ня выпіўшы. Але ўжо і выйсьці трудна было. Зусім дарогу братва піючая заступіла, што і пралезьці некуды.

Так і застаўся Васіль на мейсцы стаяць. Стаіць ён тут, а на яго з усіх бакоў напіраюць. Ведама, што раз болей піючага народу набіралася.

А пры самым Васілёвым боку цёрлася нейкая напарфумаваная дзева. У чырвоным бэрэце. Савецкая, значыцца... П'яная яна была, шмат мусіць піва за гэты вечар выбубніла. І цяпер трымала поўную кварту, а пена з яе так і сыпалася. Быццам цеста з дзяжы, як упякаць пачне. Калыхалася гэта задзёртаносая дзева на народнай хвалі і ўсе ў бок Васіля сунулася. Аж узяла такі і ўлезла яму на нагу.

Пацямнела тут у вачох Васілю. Ведама, вельмі-ж у яму забалела. На самы балючы мазоль паганая ўехала...

Супакоіўшыся крыху, сабраўся Васіль з духам. Пачаў тады сваю тэрыторыю і сваю нарушаную сутнасьць бараніць.

— Вы, — кажа — грамадзянка, ногі пры сабе трымайце. Няма яшчэ такога права, каб людзям на адвечныя мазалі ўлазіць. Спакойны я чалавек, але таксама магу сваё грамадзянскае ўзгадаваньне паказаць. А як адазвуся, дык і вам тады сорамна будзе.

А п'яная дзева, замест таго, каб папрасіць выбачэньня, з языком на яго ўехала:

— Ну і што сталася, што наступіла, Падумаеш — дэпутат Вярхоўнага Савету — дакрануцца да яго ня можна. А мне можа і чыхаць на цябе захацелася. Наступіла, значыць, захацела. А захачу, дык і морду табе півам абляплю.

І сыпнула тут яна поўную кварту Васілю ў твар. Аж публіка навакол жахну-

Савецкія танкі хочуць прабіцца

Удзень і ўначы на ўсходзе непаўстрымана ідзе марш наперад. Цяжкая процілятунская артылерыя на перадавых становішчах. Разам з пехацінцамі і танкістамі ў пагоні за ворагам. Надарэмныя спробы бальшавікоў затрымаць нямецкі наступ.

Ужо некалькі дзён нас рассыпаюць па расейскім шосам на ўсе бакі. Удзень і ўначы ідзем непаўстрымана наперад і наперад. І жаўнеры процілятунскай артылерыі ня маюць супакою. Разам з пехацінцамі й танкістамі мы ідзем наперад і расчышчаем дарогу для калёнаў, надыходзячых усьцяж з тылоў. Вельмі часта нашы трактары павінны памагаць там і сям, калі іншым чынам нельга цягнуць застрагнутую зброю з разьбітае й панішчанае дарогі.

Процілятунская артылерыя здабывае савецкі бункер.

Рана, рана мы заходзім на ўзгорак. Перад намі, у даліне, ляжыць вялікшае мястэчка. Разьведка пехапінцаў ідзе наперад. Яе абстрэльваюць з кулямётаў з дамоў, якія бальшавікі перабудавалі на сапраўдныя бункры. Гэта і для нас знак! Адкрываем агонь. І як мы трапляем! Тры гнёзды супраціву ўжо ў агні. Антон і Цэзар, два браты, яшчэ страляюць тры разы, а пасьля гэтага яшчэ два разы паліць цэлая батарэя. Гэтага й даволі!

Вораг маўчыць. Дамы, у якіх ён хаваўся, ахоплены полымям!

Паказваюцца варожыя танкі.

Мы зьмяняем пазыцыю. Марш ідзе далей. Мінаем гаручыя дамы й ідзем напрамкі праз вёску, дзе пяхота захапіла першых палонных.

Вечарам мы маем некалькі заслужаных гадзін адпачынку. Як толькі паднялося сонца, мы атрымліваем паведамленьне праз радыё, што 20 км. на поўнач паказаліся танкісты ворага, якія, відаць, хочуць зрабіць прарыў. Нашыя прадчуваньні, гэткім чынам, пацьвердзіліся. Так і ёсьць — бальшавікі сабралі на гэтым адрэзку фронту некалькі танкаў, каб стрымаць нямецкі наступ наперад. Надарма! Ім гэта ня ўдасца.

Гэтай раніцай мы пачулі доўгачаканы загад: Цяжкая процілятунская артылерыя на абстрэл танкаў! Гэтага загаду мы доўга чакалі. Батарэя наша ідзе наперад. Усюды нас прапушчаюць. Чым больш мы зьбліжаемся да вызначанай нам мэты, тым больш мы бачым гаручых савецкіх танкаў сярэдняй велічыні. Ужо нашыя танкавыя баявыя сілы затрымалі савецкі напад. Другая батарэя процілаунскай артылерыі ўжо таксама зьбіла некалькі танкаў. Нас нішто ня можа стрымаць. На ўзгорку мы займаем сваю новую пазыцыю. Лініі праціўніка знаходзяцца толькі некалькі сот мэтраў ад нас, і мы яго можам ясна бачыць голым вокам. Непасрэдна паўзьверх калосьсяў знаходзяцца дулы нашых гарматаў. Але ў гэтым калосьсі знаходзіцца і наш вораг. Вёскі направа й налева яшчэ ў руках саветаў. Мы і артылерыя страляем, як толькі вытрымаюць гарматы, каб выкурыць ворага. Наша пяхота й танкі ўжо ідуць на гэтыя вёскі. Глядзім мы праз далёкае поле. Высока падымаецца й ціха калышацца жыта. Гэта добрая заслона як для нас, так і для ворага. Усе шукаюць танкаў. Урэшце, адзін жаўнер з палявога бінокля штосьць ўбачыў. Ён крычыць: «вось адзін!» І сапраўды. У даліне нешта варушыцца й паволі паўзе на нас.

Уся гісторыя трывае толькі пару хвілін. Дула накіравана, і выстрал разрывае паветра. Вылятае агонь з першай гарматы. Усе напружаны. Недалёка ад танку ўзьлятае на ўсе бакі зямля й хмара пылу. Не папалі! Другі выстрал трапляе ў левы бок танку. Але гэтага хапае! Бальшавікі пакідаюць танк і бягуць, дай Бог ногі, назад у вёску.

Другога танка нам ня прыходзіцца доўга чакаць. Першы выстрал ляціць крыху за далёка за танк. Але затое другі проста ў яго. Танк нярухома гарыць. І так было ў гэты дзень і з трэцім, чацьвертым і ўсімі іншымі танкамі, якія асьмеліліся выйсьці на разьведку. Яны пазнаёміліся з нашай процілятунскай артылерыяй больш, чым яны хацелі.

Англія сталася асьцярожнай

Недаказаныя паведамленьні з Эгіпту. Вялікія падмацаваньні паветраных сілаў.

Усе лёнданскія камэнтары аб далейшых гарачых баёх недалёка ад Эль—Аляйман не адважваюцца сказаць усёй праўды. Усе папярэднія непаводжаньні, як паведамляе карэспандэнт швэйцарскай газэты «Новая Цюрыхгская газэта» навучылі звычайнага чалавека быць асьцярожным

Англійскія паведамленьні падчыркваюць якраз узмацненьне вялікіх паветраных брытанскіх сілаў. Акрамя таго, павінны быць ужыты й англійскія марскія сілы. Згодна з англійскімі паведамленьнямі, будуць уведзены ў бой амэрыканскія танкі тыпу «Гэнэрал Грант», аб якіх гавораць, як аб найлепшых танках гэнэрала Аушынліка. Акрамя таго, з Гаіфы (порт у Палестыне) дастаўляюцца на грузавіках ангельскія «крэйсарныя танкі».

У ангельскіх камунікатах усё-ж гаворыцца аб тым, што гэтая стратэгія скупленьня танкавых і паветраных сілаў прывядзе да вельмі небясьпечнага палажэньня, што ўсе іншыя пазыцыі будуць пазбаўлены зброі. Інфармацыйнае бюро «Эксчэнж» паведамляе з Каіру, што гэнэрал Аушынлік усё яшчэ прабуе не ўвайсьці ў сапраўдны танкавы бой. Ён баіцца з увагі на недастатковае азбраеньне сваіх танкаў рыскаваць. Як паведамляюць з Браццэвілі, у сучасны мамэнт будуецца транспартная дарога паміж Бэльгійскім Конго і Усходняй Афрыкай.

Сэвастопаль трыццаць мінут пасьля ўпадку.

Асьведчаньні мясцовых самаўрадаў у дзяржаўным камісарыяце Остлянд да Перагавораў Молатава ў Лёндане

Рыга, 18 чэрвеня.

Лёнданскія перагаворы Молатава яшчэ раз паказалі, з якой безаглядансьцю рашаецца аб долі былых балтыйскіх гаспадарстваў. Молатаў у Лёндане дамагаўся згоды на ўлучэньне пасьля вайны гэтых краін у Савецкі Саюз. Адзін год бальшавіцкага панаваньня ў былых балтыйскіх гаспадарствах даў гэтым народам нязвычайна балючую паказную лекцыю аб тым рэжыме, што абрабаваў іх з усялякага вольнага нацыянальнага жыцьця. З глыбокім абурэньнем спаткалі гэтыя народы бязсумленныя гандлярскія мэтады Молатава. Мясцовыя самаўрады гэтых народаў у рэзультаце гэтага, на адумысловых сваіх паседжаньнях, вынесьлі свае ўрачыстыя пратэсты проціў перагавораў. У прынятых імі пастановах, між іншым, гаворыцца:

«Эстонскі народ, які гэтымі днямі з жалобаю ўспамінаў сасланых жорсткім спосабам перад годам сваіх родзічаў, добра ведае, што гэта былі першыя крокі да поўнага зьнішчэньня эстонскага народу й таму яшчэ раз свой лёс і сваю будучыню складае ў безгранічным даверры ў рукі Павадыра Вялікай Нямеччыны. Ягоная вера ў тое, што над Эстоніяй больш ніколі ня ўзьнімецца чырвоны сьцяг, нязломная. Ён выпрашае сабе станоўка й пазаўсёды ўсялякую апеку над ягоным лёсам плютакратычна-бальшавіцкімі змовамі, як-бы яны не выглядалі».

«Увесь латыскі народ стаіць дружным, як у сваім каханьні да бацькаўшчыны, так і ў сваёй ненавісьці да ўсяго бальшавіцкага. Латвія ніколі ня была бальшавіцкаю, ніколі не асьведчылася за Савецкім Саюзам. Сілаю, хітрасьцяй і зламаным словам была Латвія ў чэрвені 1940 г. акупаваная Савецкім Саюзам, пры жорсткім патаптаньні ўсіх народных і дзяржаўных правоў, пры грубым сфальшаваньні праўдзівае волі латыскага народу, была Латвія, нязгодна з пастановамі канстытуцыі, абвешчаная складовай часткаю Савецкага Саюзу. Латвія ёсьць складовай часткаю Эўропы й ня была й ня будзе ніколі часткаю Савецкага Саюзу, як доўга латыскія мужы змогуць валадаць аружжам».

лася і яшчэ цясьней Васіля абступіла. Пачалі тут усе спачуваць і радзіць. А Іван Прычэпа болей за ўсіх раскрычаўся:

— І чаго гэтая вош так прычапілася. А страсяні ты яе Васіль, каб яе цэлае жыцьцё колькі мучылі. А ня хочаш, дык я ёй у зубы трэсну, што і прычоска на бок скоціцца.

Але Васіль супакоіў калежку. Пасьля абцёрся і кажа:

— Не парлямэнтарна вы, грамадзянка, наступаеце. Проціў канстытуцыі, значыць. Значыць, я цяпер і міліцыю паклікаць магу. Нарушэньня грамадзкага парадку мае быць вы даканалі.

Аднак, не паклікаў Васіль міліцыі. Проста выпадак яго выручыў. Стаяў пры дзьвярох міліцыянер і па народзе разглядаўся. Няведама было, ці ён тут спэкулянтаў шукаў, ці сам піва напіцца прыйшоў. Толькі пабачыў ён ўсё Васілёвае здарэньне. А як пабачыў, адразу-жа праз натоўп праціснуўся. І да п'яной жанчыны зьвярнуўся:

— Што гэта ты, свалата —раскрычаўся — хуліганствам займаешся. Проціў пастановы «правіцельства» грамадзкі парадак нарушаеш. Я цябе з мейсца арыштую і ў крымінал цябе засаджу.

І павёў яе з сабою. А адыходзячы, яшчэ раз да Васіля зьвярнуўся:

— Калі вып'еце сваё піва, да мяне прыдзіце. У вучастак міліцыі. Пратакол мне, як пакрыўджаны і сьведка, падпішаце.

Дачакаўся, урэшце, і Васіль на піва. Выпіў і пашоў пратакол падпісваць.

А тут міліцыянер і кажа:

— Вышла ў нас такое права, каб справы хуліганскія з мейсца судзіць. Заўтра, значыцца, і суд будзе. Прыкра мне, але і вас на суд затрымаць мушу. Галоўны сьведка абвінавачаньня Вы будзеце...

Застаўся Васіль у міліцыі начаваць. Усю ноч пракруціўся, але ніяк спаць ня мог. Усё блохі грызьлі.

А на заўтра чуць сьвет і народны суд пачаўся. Пасадзілі Васіля з жанчынай на асобную лаўку. Прышоў народны судзьдзя і сеў у высокае крэсла. Пачухаўся, чупрыну паскроб, вочы заспаныя працёр. А пасьля і пытаецца:

— Ну, і як там у вас было?

Кінулася тут наперад жанчына і пачала галасіць. Ну, быццам дзіця роднае памёрла

— Судзьдзя даражэнькі, — загаласіла — чэсная я грамадзянка. Справядлівасьці толькі дамагаюся. Абразу сьмяротную мне прычыніў. І півам мяне абліў, падлюга.

Сказала, а сама села і плакаць пачала. Аж судзьдзя пачаў яе суцішаць.

— Ня плачце, грамадзянка, і сэрца такі сабе ня рэжце. Вы ў савецкім судзе, а савецкі суд справядлівы, крыўды вам ня зробіць і злачынцу пакарае. Гонар і пашана жанчыне ў савецкім саюзе. Так нават і ў канстытуцыі паказана.

Паглядзеў пасьля на Васіля і галавою паківаў.

— Злы ты чалавек. І чаму ты яе так скрыўдзіў?

Аж заткала з падзіву Васіля.

— Ды не — кажа — ня так было. Гэта яна мяне півам абліла, сьведкі таксама ёсьць. У іх, значыцца, таго і папытацца можаш. Але судзьдзя і слухаць не хацеў Васіля.

— Не, — кажа, — не брашы ты, малойчык. Суд лепш ведае — ты хуліган. Гэта на'т і па зубох відна. І сьведкі твае дрэнь, такія-жа самыя п'яніцы, як і ты. Вось прызнайся лепш, дык і кара меншая будзе.

Дарма выходзіў з сябе Васіль. І бажыўся, і кляўся, і фільм той нават расказываць хацеў. Нічога не памагло. Асудзілі на год турмы Васіля і яшчэ 200 рублёў штрафу вызначылі. Мабыць за тое, што закаранелы праступнік быў. І суд урачыста выйшаў. А Васіль стаяў, вытарашчыўшы вочы, і размахваў рукамі. Урэшце, яго павялі...

І зусім прапаў-бы чалавек, каб не адзін выпадак. А здарыўся ён яшчэ тады, як Васіля ў турму вялі. Ішоў ён па вуліцы пад канвоем, як раптам на сустрэчу той самы міліцыянер папаўся, што пратакол з ім сьпісваў. Пазнаў і той Васіля і затрымаўся. Ведама, зьдзіўлены быў тым, што бачыў. Расказаў яму Васіль, што і як. Паківаў той галавой ды кажа:

— Так, бываюць, аднак, судовыя памылкі. Не дайшлі мы, значыцца, да поўнага сацыялізму. Але Вы яшчэ ня сумуйце. Будзе справа ў абласным судзе і ўсё інакш будзе. А мяне Вы таксама на сьведку падайце. У абласны суд, значыцца. Мне і самому прыкра, што такая рэч здарылася.

Добрым нават чалавекам аказаўся міліцыянер. Папрасіў яго яшчэ Васіль маці

Тарфовішчы і торф на Беларусі

Шмат балотаў мае нашая старонка — цягнуцца яны шырокім паясом па берагох Прыпяці і яе прытокаў — па ўсяму Палесьсю, ляжаць яны аграмаднымі плошчамі, аддзеленыя адно ад другога полем, лесам або лугам, у Віленшчыне, у Меншчыне, Навагрудчыне і другіх мейсцах.

Слаўная наша бацькаўшчына балотамі ўва усім сьвеце — а слава гэта часта благая. Гаворачы пра балота, успамінаюць часта людзі пра каўтун, пра розныя хваробы, пра беднату нашага селяніна, якому балота забірае няраз апошні кусок ураджайнай зямлі. Кажучы коратка, і чужынцы і мы доўгі час лічылі балота нашым праклятцем, нейкім сымбалем нашай гаспадарчай адсталасьці, а тымчасам...

Ці многа мы маем балот? Ува Ўсходняй Беларусі налічваецца іх прыблізна 2.300.000 га, у Заходняй Беларусі каля 1.700.000 га (з гэтым у Беласточчыне прыблізна 350.000 га) — разам каля 4.000.000 га, гэта значыць, больш чымся плошча ўсяе Бэльгіі (без калёніяў) і крыху менш усяе плошчы Латвіі.

Гаворачы пра балоты і іх выкарыстаньне, маем на ўвазе торф і тарфовішча, якія часамі называюцца у нас алеса, алесістае балота. Што такое торф? Торф гэта зграмаджэньне расьлінных астаткаў, разложаных у ўмовах малога праніканьня паветра і вялікай вільгаці. Тварыліся тарфовішчы такім чынам, што возера ці даліна ракі зарасталі тарфяным імхом і другімі балотнымі расьлінамі —гэтыя імхі і расьліны з часам вымiралі і асядалі на дно, а зьверху ізноў тварыўся новы пласт з такіх-жа расьлінаў, і ізноў вымiралі і асядалі на дно, а зьверху ізноў тварыўся новы пласт з такіх-жа расьлінаў і ізноў вымiраў і асядаў на дно і г. д. Так з часам паўставалі даволі тоўстыя пласты, часамі да 9 м. таўшчыні. Адрозьніваецца 2 асноўныя тыпы тарфовішчаў, у залежнасьці ад умоваў, у якіх яны паўсталі. **Першы тып** — тарфовішчы нізінныя (пераважна на Палесьсі) і другі — тарфовішчы выжынныя (на поўнач ад Палесься). *Першы* тып паўставаў на нізінах багатых у рэкі, —якія плывуць шырока й ляніва. У гэтых нізінных абшарах у балотах і далінах рэкаў — апрача тарфяных імхоў расло таксама вельмі шмат «крэмня» і таму гэты торф дае шмат попелу пры згараньні — ад 4 да 17%. Асаблівае значэньне маюць нізінныя торфы для земляробства і меншае для прамысловасьці.

Выжынныя тарфовішчы паўсталі амаль што выключна з тарфяных імхоў у абшарах паледнiковых вазёраў, якія калісь былі вельмі вялікія. Гэтыя вазёры зарасталі імхамі, каторыя з часам зусім апаноўвалі возера, «высушылі» яго, творачы глыбокія разлеглыя тарфовыя абшары. Такім чынам, па шмат якіх вазёрах асталася толькі памятка — торф. Торф выжынны мае меншае значэньне для земляробства, затое ён шмат лепш надаецца на апал і для прамысловасьці. Пры згараньні ён дае мала попелу — ад 0,8 да 4%. Торфы выжынныя ёсьць пару сартоў і рознай вартасьці, у залежнасьці ад ступені разлажэньня. Ляжаць яны глыбокім пластом (у сярэднім 4,5 м. таўшчыні). Пры эксплёатацыі іх трэба памятаць, што верхні пласт, таўшчынёй 1—1,5 м., мае надта малую вартасьць, як апал, але надаецца на што другое, як аб гэтым будзе ніжэй.

Значэньне тарфовішчаў і торфаў для нашай народнай гаспадаркі можа быць надта вялікае, галоўным чынам, у галіне земляробства і прамысловасьці. Тарфовішчы ў земляробстве могуць быць выкарыстаны на пасеўныя плошчы, на пасьбішчы, на ўгнаеньне поля, на сьцілку для быдла і нават часамі ў «галодныя» на пашу гады спэцыяльны сорт торфаў можа быць ужыты, як паша для быдла.

Балота—тарфовішча, асабліва нізіннага характару, вельмі надаецца як матарыял на добрую ўраджайную глебу. Сказана «матарыял», бо толькі, улажыўшы шмат працы на асушэньне балот і іх апрацоўку, можам атрымаць здатную для земляробства глебу. Пры добрай апрацоўцы балота, усе кошты зьвязаныя з асушкай, вяртаюцца ўжо ў першым годзе аграмаднымі ўраджаямі — часта ў 2 рады большымі, чымся на другіх землях. На асушаных балотах вельмі добра ўдаюцца кармавыя расьліны, добра расьце бульба, морква, кармовыя буракі і інш. Вялізарную карысьць даюць таксама тарфовішчы, калі іх выкарыстоўваюць на лугі, пасьбішчы.

Трэба памятаць, што асушэньне аднаго толькі Палесься дало-бы нашай Бацькаўшчыне да 2.000.000 га надта добрай, ураджайнай зямлі, на якой можна было-б стварыць да 100.000 новых самастойных 20-ці гэктаравых гаспадарак!

Як ужо сказана вышэй, торф можа быць ужыты на сьцілку для быдла. Нажаль, гэта нашы сяляне выкарыстоўваюць надта мала і няўмела. На сьцілку надаецца выжынны торф і толькі верхні пласт, таўшчынёю да 1.5 мэтра. Па высушэньні ён мае колер жаўтавата-зеленаваты і ёсьць надта лёгкі. Перад тым як яго раскінуць у хляве, ён мусіць быць добра высушаны і працёрты. Такі торф вызначаецца вялікаю гіграскапійнасьцю (г.зн. уласьцівасьцю добра ўцягваць у сябе ўсялякую вільгаць). Ён можа ўцягнуць у 8—10 разоў больш вады, чым салома, таксама добра ён уцягвае ў сябе газ аміяк, які вытвараецца з зьвярыных адыходаў, і розныя хваробатворчыя бактэрыі, спрычыняючыся гэтым да аздараўленьня хлявоў.

Якія-ж магчымасьці дае торф для прамысловасьці? Гэта перадусім справа апалу. Беларусь ня мае вугальля, а прынамся яшчэ яго не адкрылі. Сотні тысячаў тон яго трэба давозіць з далёкіх краін для нашых фабрык і паравозаў. Часьць прадпрыемстваў, асабліва малых, працуе на дровах, дровамі таксама апальваюцца амаль усе хаты. Такім чынам, маса дрэва ідзе з дымам — нішчацца нашыя лясы. А тымчасам толькі гадавы прырост торфу на нашых тарфовішчах змог-бы пакрыць усе запатрабаваньні прамысловасьці і транспарту. А запасы торфу ў нас агромныя. Сотні мільёнаў тоннаў яго ляжыць пакуль што бяз ніякай карысьці. Апрача хвабрык і транспарту на торфе маглі-бы працаваць электрастанцыі. Праблему электрыфікацыі Беларусі, такім чынам, можна было-б у асноўным вырашыць. Для прыкладу можна прыпомніць агромныя электрастанцыі ўва Ўсходняй Беларусі.

Для апалу найлепшы торф выжынны, выдабыты з глыбіні ад 1.5 да 3—4,4 м. у залежнасьці ад глыбіні тарфовішча. Добра высушаны гэты торф гарыць вельмі добра і дае мала попелу (ад 0,8 да 4%). Яго апалавая вартасьць да 5.000 калёрыяў (гэтая самая вартасьць для дроў у сярэднім раўняецца 3.000 калёрыяў і для вугаля 5.000 да 7.500 калёрыяў). Торф нізінны мае меншую апаловую вартасьць (да 3.000 калёрыяў) дае попелу да 17%. Вялікую вартасьць мае торф для хімічнай прамысловасьці. З торфу можна атрымаць розныя хварбы, мэтылёвы сьпірт, выбуховыя матарыялы і нават бэнзыну. З торфу можна таксама вырабляць брыкэты і ізаляцыйныя матарыялы, а з некаторых сартоў торфу і розныя грубыя тканіны.

Цяпер мы зможам адказаць на пытаньне, ці нашыя балоты—нашае праклятцё, ці нашае багацьце? Бязумоўна, аграмаднае багацьце, праўда, яшчэ ня выкарыстанае.

Торфараспрацоўка мае агромныя пэрспэктывы перад сабою, патрабуецца да гэтага шмат коштаў і шмат рабочых рук. Адно і другое мусім знайсьці, да гэтага змусіць нас само жыцьцё. І беларускімі рукамі будзе выкапаны з нашай Бацькаўшчыны гэты скарб, які спрычыніцца да яе эканамічнага росту.

К—І.

Багатая здабыча ў Паўночнай Афрыцы

Хуткі наступ нямецкіх і італьянскіх войскаў наступіў для брытанцаў на розных баявых адрэзках гэтак неспадзявана, што яны ня мелі часу зьнішчыць ці захапіць з сабой вялізарную колькасьць ваеннага матарыялу, які быў награмаджаны ў складах. У ангельскіх газэтах выражаецца вялікая роспач па прычыне гэтага факту. Наш абраз паказвае пакінутую пазыцыю ў пустыні з ваеным матарыялам перад Бір-Гахэйм, выхадным пунктам афэнзывы Роммэля.

ПК— Здымка: Ваенны справаздаўца Цвілінг (Ш)

сваю паведаміць, што з ім сталася. І супакоіць, каб не распачала ўжо вельмі. І разышліся яны. Васіль у турму, а міліцыянэр на дыжур пасьпяшыў.

Але не пашэнціла такі Васілю, бо і абласны суд зацьвердзіў пастанову народнага суду. І справы нанова не разглядаў і сьведкаў Васілёвых не паклікаў. А вось так, звычайна, узяў і зацьвердзіў прыгавар народнага суду.

Пачала тады маці Васілёва за сына старацца. Хадзіла, прасіла, пісала — нічога не памагло. Ня выпусьцілі з турмы сына.

Думала ўжо старая, што справа ўжо запрапашчаная, трэба з лёсам пагадзіцца, калі раптам слаўны нейкі адвакат з Менску прыехаў.

Пайшла тады яна яшчэ яго парадзіцца, што і як зрабіць можна, каб сына выпусьцілі.

Выслухаў адвакат, як усё гэта піва заварылася. Пасьля кніжыцу нейкую выцягнуў, паводзіў у ёй пальцам і патыліцу паскроб. А як паскробся, дык і сказаў:

— Дрэнная справа, вельмі яна, так сказаць, заплутаная.

— Так, цяжкая справа, проста такі немагчымая. Інстытуцыі шукаць трэба і ўсю справу нанова, значыць, ударным тэмпам нажаць выпадае. Каштаваць шмат будзе, бо ў Вярхоўны суд касацыйным парадкам усё накіраваць патрэба.

Сказаў, і хустачкай пот абцёр. Ведама, і гарачыня працы і цяжкая справа. Старгавалася з ім Васілёвая маці на 300 рублёў і старыя мужавы калёшы ў прыдачу.

І пачаў ён справу бараніць. Езьдзіў недзе, пісаў нешта. Цэлыя лісты, як газэціна вялікія, сьпісваў. Аж раз прыбег ён да яе такі вясёлы, здаволены. Ну, быццам мясны абед, замест рыбнага зьеў. Увайшоў і зараз ад парогу:

— Віншую — кажа — грамадзянка. Выйгралі мы. Вярхоўны суд нанова справу вызначыў. Выпусьцяць цяпер вашага сына. Ужо на 28 справа вызначана.

Вельмі ўсьцешылася Васілёва маці. Нават заплакала ад радасьці. Ведама, такое вялікае шчасьце— нявіннага сына з турмы выпусьцяць. Выплакалася яна і задумала ў турму пайсьці. Значыць, каб з сынам вялікай радасьцю падзяліцца.

Прыходзіць яна, а там ёй і кажуць:

— Няма ўжо, бабка, тваіго сына. У прошлым тыдні на работы вывязьлі. —

— Як-жа так сталася? — запытала, а сама пачула, як зноў сьлёзы сьвет памуціці.

— І чаму яго вывязьлі, калі яго і Вярхоўны суд апраўдаў..? Што гэта такое робіцца... Ёсьць праўда на сьвеце, ці няма ўжо?

І зноў заплакала, але не ад радасьці ўжо. І так засумавала, што нават і чыноўніку нявыразна неяк зрабілася.

— Ня плач — кажа — бабка, ідзі да хаты. Ураз-жа мы тваіго сына «разышчам» і назад сьцягнем. Ужо і суд нам шукаць памагае.

І так пачалі яны Васіля шукаць. Спачатку ў Наркамюст з пытаньнем зьвярнуліся. Дзе, маўляў, знаходзіцца такі Васіль Перапякін, за хуліганства, значыцца нявінна асуджаны. А пасьля ўжо ў розныя Наркаматы і ведамствы пісалі. І нідзе Васіля ня было. А калі і быў, дык ужо ў другі наркамат пераслаць пасьпелі.

Зімою арыштавалі Васіля, а тут ужо і вясна прайшла і лета прамінула. І восень пачала ўжо жоўтымі лістамі сыпацца, як раптам знайшлі Васіля. Наркомфлот адклікнуўся. Ёсьць, маўляў, такі Васіль Перапякін. — на нашым штаце чысьліцца. Пры будове докаў над Чорным морам працуе. Пясок і гліну возіць.

Але калі запатрабавалі Васіля, нешта іншае аказалася. Тут ужо этапны пункт падвёў.

— Сапраўды быў у нас такі — пісалі — але мы яго на другі пункт адправілі.

Пачалі тады Васіля па ўсіх этапных пунктах шукаць. А час ішоў, паволі ўсе пісаліся, паволі і адказ на іх ішоў. Пасьля і новая рэч здарылася. Паперы Васілёвы недзе прапалі. А як паперы прапалі, дык і чалавек прапаў. Ніяк ужо знайсьці яго не маглі. І рукой на ўсю справу махнулі.

І толькі маці Васіля кожны раз са сну будзілася з думкай—на якім этапе цяпер сын яе знаходзіцца. І з тугою ў матчыных сэрцы чакала, калі ён, урэшце, з тых этапаў вернецца.

А дні ішлі...

На шляху ангельскага адступленьня

На шляху ангельскага адступленьня. Роммэль атрымлівае з Тобруку падмогу. Кожную хвіліну фронт пасоўваецца далей. Рабочыя калёны папраўляюць выежджаныя дарогі ў пустыні. Газавыя маскі — ахова ад пражэктараў. Паветраныя віры твораць высокія слупы ў белы дзень. Віа—Бальбія (дарога ў Паўночнай Афрыцы) была за цеснай для брытанскага адуступленьня.

Тобрук ужо даўно здабыты. Ён цяпер служыць толькі, як тылавое заспасабленьне. На яго аэрадромах ляжаць разьбітыя ангельскія самалёты. Часьць навейшых зьнішчальнікаў трапіла непашкоджаная ў нашыя рукі. На дарогах ляжаць пустыя бакі ад бэнзыны, кансэрвы, пачкі, багаж, валізкі, адзежа і другія рэчы. «Небясьпечна — міны!» — кажуць надпісы перад мінавымі палямі, якія павесілі анкалючымі дратамі. Яны не затрымалі штукалючымі дротамі. Яны не затрымалі штурмовага наступу танкавых брыгадаў Роммэля. Яны больш не прадстаўляюць ніякай небясьпекі. Надарэмныя перашкоды, якія не зьяўляюцца загародай, бо іх будаўнікі ня ведалі глыбокай ідэі і сэнсу сьветазарнага заданьня сваёй работы.

Быстры наступ.

Усюды відаць згарэўшыя абозы, як шкелеты. Яны сталіся часткай пустыні— выпаленыя й апусьцеўшыя помнікі адступленьня. Над разьбітымі брытанскімі танкамі вецер гоніць пясок. Сярод слупоў з ангельскімі надпісамі, на якіх азначаны англійскія пасты й часьці, якія даўно ўжо знаходзяцца за Гальфійскім узвышшам, стаіць многа слупоў з нямецкімі і італьянскімі надпісамі Розныя варштаты раскінуты навокал. Апошнія рэшткі тылавога заспасабленьня можна там заўважыць. Штодзень, кожную гадзіну фронт пасоўваецца наперад. З ім уся армія павінна ісьці, не адстаючы: палаткі здымаюцца й будуюцца йзноў, абозы нагружаюцца, выгружаюцца— усё далей і далей, каб не адстаць ад хуткага наступу.

Безперарыўна ідзе падмога з тылоў. Нястрымана яна праходзіць праз былыя танкавыя загароды. Астаўшыеся бэтонныя стаўбы гэтых загародаў цяпер ня маюць ніякага значэньня. Жалезныя штабы стаяць у бязладзьдзі й міма іх можна свабодна праехаць. Калі адзін самаход пераганяе другі, або калі самаходы спатыкаюцца, падымаюцца хмары пылу. Направа й налева параскіданы апоны ад самаходаў.

Танкі сярод грузавікоў.

Дарога ў Паўночнай Афрыцы, гэта Віа Бальбія, адступаючым ангельцам была за цеснай. Усюды мінавыя палі. Направа й налева ад асфальтовай шасы ў бязладзьдзі пакінуў вораг розны ваенны матарыял. Шмат магілаў нямецкіх паўшых жаўнераў разьехана. Мейсцы апошняга супачынку зьнішчаны без усякай пашаны...

Сярод нямецкіх грузавікоў імчаць наперад з грозным грукатам танкі. Яны нішчаць дарогу. Гусеніцы выбіваюць дзіры, але калёны рабочых зараз-жа іх папраўляюць.

Усё горшай і горшай становіцца дарога, бо на эгіпецкай тэрыторыі няма асфальту. Шофэры стаяць у пылу, працуюць над маторамі й ачышчаюць карбюратары ад пяску. Адзін з шофэраў згубіў зацямняючую пакрыўку. Ён на пражэктар налажыў ангельскія газавыя маскі, якія мёртвымі вачыма глядзяць у даль. Глядзяць туды, дзе грыміць гул гарматаў, дзе кіпяць баі, панурае водгульле якіх даносіць да нас вецер.

Марш усё ідзе наперад. Па сторанам знаходзяцца лётнішчы, якія яшчэ дзень перад тым знаходзіліся ў ангельскіх руках. Але цяпер падымаюцца нашыя самалёты і зьнішчальнікі, якія лятуць супроць ворага. Далей і далей! Толькі гэтае пачуцьцё б'е, як молат, у сьведамасьці ўсіх жаўнераў, перамогшых у баёх каля Акромы й Эль-Адэм і здабыўшых Тобрук. Машыны, танкі й самалёты — гэта нашыя перамогі.

Падымаюцца высокія паветраныя віры. Сьветлы дзень меркне. Горача над эгіпецкай зямлёй паліць сонца, як вечная нязьменная ўсьмешка яе, глядзіць на перамогу ці паражэньне...

Суэцкі канал

Вялізарны афрыканскі кантынэнт з найвялікшай часткай сьвету Азіяй палучаны толькі вузкім перасмыкам, маючым менш за 100 км. шырыні. Лёгка было гэты перасмык прабіць і стварыць тут штучны судаходны шлях, робячы збытным трываючы месяц навакольны шлях ля мысу Добрае Надзеі, а праз гэта паўдзённая й ўсходняя Азія за адным замахам адносна часу падарожжа больш як на палову зьбліжана да Эўропы. Аднак да гэтае думкі ня прыйшлі пануючыя на моры англійцы. Наадварот, калі ў палове мінулага стагодзьдзя французы прыступілі да пабудовы Суэцкага каналу, брытанцы супроцьставіліся гэтаму прадузяцьцю. Дзесяцігоднай працай у гадох 1959—1869, паўстаў вялікі твор, злучыўшы два сьветныя моры. Ініцыятыву ў першай лініі даў вікомт Фэрдынанд дэ Лесэпс, а пляны паходзяць ад аўстрыяцкага інжынэра Нэгрэльлі. Ня гледзячы на гэта, брытанцы патрапілі дабіцца таго, — гэтай справай асабліва хваліўся ведамы жыд Бэнджэлін Дызраэлі — што не пасьпела прайсьці 6-ці гадоў, як гэты найважнейшы марскі шлях у сьвеце праз набыцьцё бальшыні акцыяў каналу апынуўся ў ангельскіх руках. На гэтым прыкладзе выяўляецца чыста брытанскі спосаб дзеяньня: чакаць, пакуль іншыя народы плянуюць, працуюць і будуюць, каб самым пасьля зьбіраць ураджай.

Ад гэтага часу Англія ўжыла ўсяе сілы дзеля ваеннага забясьпечаньня Суэцкага каналу, у якім яна бачыла жыцьцёвую лінію да сэрца Імпэрыі — Індыі, да Аўстраліі і Ўсходняе Азіі. Суэцкі канал надзвычайна падняў інтарэсы Англіі на Міжземным моры. На ўмацаваньне Гібральтару й Мальты, як марскіх апорышчаў, Англія выдала вялікія сродкі. Над усходнім Міжземным морам Александрыя была разбудавана як марская крэпасьць й Эгіпет поўнасьцю ўзяты пад англійскі ўплыў. Ля выхаду з Чырвонага мора брытанскія інтарэсы меў бараніць Адэн. У сусьветнай вайне 1914—18 г.г. гэтая брытанская жыцьцёвая лінія была ўжо раз загароджаная нямецкімі й турэцкімі войскамі. Каб зьменшыць небясьпеку для Суэцкага каналу, Англія апанавала й Сырыю, ды запэўніла саб перадусім панаваньне ў Палестыне і Трансярданіі.

Англія ведае, што яна мае бараніць у Суэцкім канале й як моцна будзе датнкёна загароджаньне гэтае жыцьцёвае лініі. Перад выбухам вайны Суэцкім каналам у год праходзіла больш за 6.000 акіянскіх параходаў, з чаго амаль палова пад брытанскім сьцягам. Аднак, посьпехі ваенных сілаў гаспадарствай восі паважна спаралікавалі гэты шлях, лучачы Англію з азіяцкімі часткамі Імпэрыі. Праз Міжземнае мора Англія ня можа на'т пад мацнейшай аховай ваенных караблёў пераправіць амаль ніводнага канвою. Асабліва з прычыны чуйнасьці й ударных сілаў лятунства гаспадарстваў восі на Сыцыліі і Крыце праход праз Міжземнае мора ў рэчаіснасьці зусім зачыняецца.

Суэцкі канал шмат праз гэта страціў на сваім пачатковым значэньні для Англіі. Важным ён, аднак, застаўся для Брытанцаў, як шлях папаўненьня для сырыйскага й паўночна-афрыканскага фронту. Гэтае папаўненьне, аднак,—паколькі яно йдзе з мэтраполіі, прысуджана на ўжыцьцё вельмі доўгага навакольнага афрыканскага шляху. Праз гэтае ўтрудненьне англійскае заспасабляючае суднаходзтва зьяўляецца надзвычайна цяжка даткнёным. Патрэбы даставы значных колькасьцяў войска, рознага гатунку аружжа, а асабліва ваеннага флёту для аховы Суэцкага каналу так шмат спрычыніліся да аслабленьня брытанскае сілы супраціву ўва усходняй Азіі, што ейныя найважнейшыя базы ваеннага флёту для аховы Суэцкага каналу у надта кароткім часе папалі ў японскія рукі.

Як багатыя здабычы прынёс Суэцкі канал для брытанцаў у часе супакою, так нязвычайна вялікім абцяжэньнем стаўся ён для брытанскага змаганьня ў часе вайны. Шырока раскінутыя абшары Імпэрыі змушаюць сяньня англійцаў вельмі моцна расьцярушваць іхнія сілы. Англія цяпер ня мае магчымсаьці ўсюды быць дастаткова моцнай, каб магчы абараніць сваё майно. Суэцкі канал, некалісьці гордасьць пануючае на моры Англіі, сяньня зрабіўся адным з наймацнейшых клопатаў ураду Чэрчыля. Апрача таго, ён ужо даўно знаходзіцца ў засягу нямецкіх і італьянскіх бамбоўцаў, якія рупяцца, каб брытанцы ня чуліся бясьпечнымі на абшарах Суэцкага каналу. Сяньня, калі Японія ўжо ламочацца ў брамы Індыі, робіцца штораз ясьнейшым, якое значэньне дзеля агульнага ваеннага палажэньня мела вылучэньне Суэцкага каналу, як вялікага шляху Англіі ў Індыю й Аўстралію.

З баёў на афрыканскім фронце

Пазыцыі ангельцаў пад градам бомбаў нямецкіх штукасаў. На пярэднім пляне італьянскія пасты.
ПК— Здымка: Ваен. спр. Таннэнбэрг (НН)

Чэрчыль павінен прызнацца

У Ніжняй Палаце дамагаюцца дыскусыі аб страце караблёў і ілжывай прапагандзе ў Англіі.

Швэдзкія камунікаты з Лёндану падаюць, што ў выніку вялікіх стратаў караблёў, трэба спадзявацца дыскусыі ў Ніжняй Палаце. Многія дзеячы прафэсыянальных саюзаў і іншыя прадстаўнікі ўжо патрэбавалі дэтальных выясьненьняў у гэтай справе. Усе дамагаюцца дакладнага выясьненьня, з прывядзеньнем цыфраў, аб мерапрыемствах, якія зроблены супроць нападаньня на караблі падводнымі лодкамі й самалётамі праціўніка. Урад, як думаюць, запатрабуе, каб дыскусыя была праведзена сэкрэтна. Тымчасам апазыцыя стаіць на тым, становішчы, што грамадзянства павінна ведаць аб стане стратаў танажу. Але за зачыненымі дзьвярыма гэтага зрабіць нельга.

Акрэсьленыя прапановы ў сучасны мамэнт кажуць аб тым, што цыфры стратаў яшчэ на некалькі месяцаў ня могуць быць агульна вядомы.

Ёсьць намёкі, што Чэрчыль і ў Вашынгтоне гаварыў адкрыта аб стратах караблёў. І там прыйшлі да таго-ж вываду, што ў гэтай справе найлепш чым найменш гаварыць. Як паведамляе «Ніа Даглід Алеганда» з Лёндану, далейшай тэмай дыскусыяў у Ніжняй Палаце будзе ангельская агітацыя. Ужо цяпер кансэрватыўная партыя выступае супроць міністра інфармацыі Брэндэн Браккэн за тое, што ён «лье сыроп пацяшаючых камунікатаў на народ».

Англія аглядаецца на дапамогу Злучаных Штатаў

Паводле прыватных вестак, якія надыйшлі з Лёндану ў Швэцыю, пасол Уэрдлей Мольнэ выказаў некалькі вельмі цікавых увагаў:

Паводле яго Англія страціла Сінгапур дзеля таго, што спадзявалася помачы амэрыканскага флоту. Але ў Злучаных Штатах аб гэтай помачы нават і ня думалі. Урад Вялікабрытаніі прадставіў адступленьне ў Бурме, як вялікую перамогу, хаця яно ў сапраўднасьці было паўнейшай катастрофай.

«Я сьцьвярджаю — казаў Мольнэ, што ніводзін міністар абароны, калі-б ведаў гэтак добра справу, як мы яе цяпер ведаем, ніколі-б не падаваў такіх інфармацыяў, якія абвесьціў Чэрчыль аб Лівіі 20-га чэрвеня. Бо-ж весткі гэтыя былі памылковыя й няпраўдзівыя».

Далей пасол заявіў, што Англія мела дасюль 5 міністраў заспасабленьня арміі. З гэтых міністраў кожны вызначыў начальніка прадукцыі танкаў. Але ніводзін з гэтых начальнікаў ня меў ніякага паняцьця аб прадукцыі танкаў. Два з іх было спэцыялістамі па дадатковых частках ад матораў, трэці — фабрыкантам самаходаў, а чацьверты — фабрыкантам помпаў.

Herausgeber und Druck: Sturmverlag G. m. b. H. Königsberg, Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437.